

Ιστορία Θεωρία 4

2^η Διάλεξη Δ.Ν.Καρύδη (Ιστορία Πόλης), 2/9/2014

Η ατμομηχανή, η ιππήλατος άμαξα και τα κανόνια

*

Κατάλογος εικόνων που παρουσιάζονται στη διάλεξη

1. Σχηματική απεικόνιση της άποψης του Κοπέρνικου για το Σύμπαν, από έναν παλιό άτλαντα αστρονομίας
2. Σχέδιο της 'Ιδανικής Πόλης' *Sforzinda*, του Antonio Averulino (Φιλάρετου) (c. 1400-1469)
3. Σχέδιο της πόλης *Palma Nova*, στην ευρύτερη περιοχή της Βενετίας, κτισμένης το 1593 – αντιπροσωπευτικό παράδειγμα της 'Ιδανικής Πόλης' της Αναγέννησης
4. Σχέδιο για την 'Ιδανική Πόλη' του Pietro Cataneo (? -1569) – τα οικοδομικά τετράγωνα συναντούν κατά τυχαίο τρόπο τα περιβάλλοντα την πόλη τείχη
5. Σχέδιο, όπως προηγουμένως, του Vasari (1511-1571) – αλλά εδώ η διάταξη του αστικού ιστού συνδιαλέγεται με την περιτείχιση της πόλης
6. Σχέδιο του Francesco Salviati (c. 1560), μανιεριστή αρχιτέκτονα και ζωγράφου, που δείχνει μια εικόνα δρόμου, από το όραμά του για την 'Ιδανική Πόλη' – ενδιαφέρον παρουσιάζει η εναλλαγή φωτός και σκιάς/ενταγμένη στη μορφολογία των κτιρίων και τον αστικό ιστό (φώς από τους κάθετους δρόμους, σκιερές πλευρικές επιφάνειες κτιρίων, κλπ)
7. Σχέδιο του Antonio Pisanello (πρώτο μισό του 15^{ου} αιώνα), που δείχνει την αναπαράσταση του χώρου μέσα από τους κανόνες της προοπτικής (το σημείο φυγής στο βάθος του πίνακα)
8. Σχέδιο του Lafrery (1575), που δείχνει τις μεγάλες εκκλησίες της Ρώμης, σε πανοραμική απεικόνιση
9. Ρώμη, ο χώρος μπροστά από την εκκλησία Santa Maria Maggiore, το 1673 – εμφανίζεται ο οβελίσκος που είχε κτισει μπροστά της ο Πάπας Sixtus V (από τα τέλη του 16^{ου} αιώνα)
10. Το Παρίσι, από χάρτη των Braun και Hogenberg (1575)
11. Φλωρεντία – κάτοψη της περιοχής Piazza della Signoria και των Uffizi
12. Χαλκογραφία του 17^{ου} αιώνα, που δείχνει την οπτική φυγή, μέσω των Uffizi, προς την Piazza della Signoria
13. Η αγορά της Βρέμης, στα μέσα του 17^{ου} αιώνα – ύμνος στο νέο αστικό τοπίο
14. Γενική άποψη της Λιέγης (Leodium), στα μέσα του 17^{ου} αιώνα – η πόλη επωφελήθηκε από τη θέση της σε ποτάμιες διαδρομές
15. Το Λονδίνο, και η εικόνα της πόλης στα μέσα του 17^{ου} αιώνα (παλιότερος ναός του Αγίου Πάυλου, πυκνή δόμηση)
16. Όπως προηγουμένως, προοπτική αναπαράσταση περιοχών εκατέρωθεν του Τάμεση (σπίτια από ξύλο, πυκνή δόμηση – το τοπίο λίγο πριν τη μεγάλη πυρκαγιά του τρίτου τέταρτου του 17^{ου} αιώνα)
17. Σχέδιο του Wren (του αρχιτέκτονα του Αγίου Παύλου), για την ανάπλαση του Λονδίνου μετά το 1666 (ευθείες λεωφόροι, ακτινικές πλατείες και ιπποδάμειο σύστημα)
18. Το εσωτερικό ενός αρχιτεκτονικού γραφείου στη Φλωρεντία, στα μέσα του 17^{ου} αιώνα (ο πελάτης, ο αρχιτέκτονας, οι 'συνεργάτες' του γραφείου, οι μακέτες και τα όργανα δουλειάς)
19. Καρλσρούη – η ευρύτατα γνωστή διάταξη του ανακτόρου του ηγεμόνα με τις δεκάδες ακτινωτών λεωφόρων που εκπορεύονται από αυτό
20. -21. - 22.Coventry της Αγγλίας, η εξέλιξη ενός οικοδομικού τετραγώνου στα 1650, στα 1750 και το 1850 (3 slides)
23. Τα θέρετρα – λουτροθεραπεία/ελεύθερος χρόνος και παραλιακό αστικό μέτωπο στο Brighton της Αγγλίας (μέσα 18^{ου} αιώνα)
24. Τοπίο της φύσης – όπως αυτό θα αντιστοιχούσε στα διηγήματα της κλασσικής αγγλικής λογοτεχνίας του 18^{ου} αιώνα

25. Και πάλι ένα ειδυλλιακό φυσικό περιβάλλον – αλλά στο βάθος ήδη ξεπροβάλλουν οι καμινάδες των εργοστασίων. Η είσοδος στο κεφαλαιοκρατικό σύστημα παραγωγής και η βιομηχανική επανάσταση
26. -27.-28.-29.-30. Η διάνοιξη της Regent Street στο Λονδίνο (αρχιτέκτων John Nash, 1800). Ο χαρακτήρας της παρέμβασης. Αξιοποίηση αστικών ιδιοκτησιών/κοινωνικός διαχωρισμός/αστικά μέτωπα (σειρά slides)
31. Χάρτης της περιοχής Soho του Λονδίνου – που σημειώνει τις μολυσμένες πηγές υδροδότησης και τα κρούσματα χολέρας (c. 1850)
32. Χαρακτικό του G. Doré (μέσα 19^{ου} αιώνα) – που δείχνει τις συνθήκες ζωής και κατοίκησης στο Λονδίνο του 19^{ου} αιώνα – υλικό που συνόδευσε τα διηγήματα (και την κοινωνική κριτική) του Ch. Dickens
33. Κάτοψη δωματίου προλεταρίων – πώς ‘χωράνε’ 9 άτομα μιάς οικογένειας
34. ‘Μουντή’ εικόνα του Manchester, της εποχής του Fr. Engels
35. Οδοφράγματα στο Παρίσι (εξέγερση του 1830)
36. Και πάλι στο Παρίσι, το 1848 – τον λόγο έχουν τα κανόνια. Θεμελίωση της αντίθεσης αστικής/εργατικής τάξης στην Ευρώπη του 19^{ου} αιώνα
37. Κατεδαφίσεις κτιρίων, για τις διανοίξεις λεωφόρων (επεμβάσεις του Νομάρχη Haussmann, στα πλαίσια απολυταρχικής κυβέρνησης)
38. Χάρτης του Παρισιού, με τις νέες λεωφόρους
39. Πανοραμική εικόνα μιας Παρισινής λεωφόρου, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα (οι ιππότες άμαξες)
40. Όπως προηγουμένως – η τυποποίηση της μορφολογίας στα κτίρια των αστικών μετώπων
41. Οι παράπλευρες ‘απώλειες’ και οι συνέπειες των αναδιατάξεων του Haussmann – εκτοπισμός οχλουσών χρήσεων, αλλά και των φτωχών και αδύναμων κοινωνικών στρωμάτων
42. Όπως προηγουμένως – άστεγοι κατακλύζουν τις ανατολικές περιοχές του Παρισιού –όπου όμως θα γίνουν θύματα (νέας) εκμετάλλευσης, αφού μια αυξημένη ζήτηση κατοικίας θα υψώσει τις τιμές
43. Η θέση των μνημείων στο σύστημα των ακτινικών πλατειών και των λεωφόρων του Haussmann.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Marc Girouard, *Cities and People*, 1985
- Jean-Luc Pinol, *Ο Κόσμος των Πόλεων στον 19^ο αιώνα*, Πλέθρον, Αθήνα 1991
- L. Benevolo, *The Origins of Modern Town Planning*, Routledge and Kegan Paul, London 1967
- J. P. Marshall, *Rebuilding Cities*, Edinburgh 1966
- M. Ragon, *Histoire de l'Architecture et de l'Urbanisme Modernes*, Casterman 1986

